

AMERIKA DEVE- TIM DEŽELAN: PLAČAJTE!

Terjatvena nota vojnim dolžni-
kom zahteva, da je že čas, da
se uredi plačevanje. Ameriška
vlada je izgubila potrpljenje.

JUGOSLAVIJA DOLGUJE DO DANES \$65,414,998.

Washington, D. C. — Ameri-
ka je zadnji teden uljudno, toda
odločno opomnila svoje evropej-
ske dolžnike, da je že čas za po-
vrnanje njihovih obveznosti. V
noti, ki je bila naslovljena na
devet vlad, je ameriška komisija
za fondiranje vojnih posojil po-
tom državnega departmanta iz-
rekli željo, da se vprašanje voj-
nih dolgov reši brez nadaljnega
odlaga.

Evropske države, katere so
prejele terjatveno noto, so sle-
dele: Francija, Italija, Belgija,
Rumunija, Grčija, Čehoslovaki-
ja, Jugoslavija, Estonija in Let-
onija.

Nota se glasi, da Združene dr-
žave sicer ne pritiskajo nikogar
na takojšnje plačilo, toda Zdru-
žene države smatrajo, da je a-
ktualna doba rekonstrukcije prete-
kla in dolžne države morajo biti
v stanju, položiti svoje obljube
v črni na belo v definitivno po-
dobno.

Na listi poterjanih držav
manjkajo Rusija, Armenija in
Libanija. Rusija, ki dolguje o-
krog 200 milijonov dolarjev, ne
more biti terjana, dokler ni nje-
na vlada priznana v Washingtonu.
Armenija, ki dolguje \$14,-
994,79, tudi nima v Washing-
tonu priznane vlade. Libanija
dolguje manj ko \$38,000.

Ako bi poterjane vlade danes
plačale vse dolge, bi Združene
države dobile \$7,100,978,895. Ta
vota pa ne preprečijo raste, ker
se nabirajo obresti. Poterjane
države dolgujejo do danes slede-
če vsote z obrestmi vred:

Francija	\$4,210,556,948
Italija	2,138,543,853
Belgija	480,503,984
Čehoslovaki- ja	117,679,096
Rumunija	46,508,661
Estonija	17,794,020
Grčija	17,625,000
Letonija	6,352,139
Jugoslavija	65,414,998

Druge dolžne države, ki so že
prostovoljno sklenile pogodbo
za plačevanje, so Velika Britani-
ja, Poljska, Litvina, Finska in
Ogrska. Skupna vsota dolgov teh
držav znaša \$4,749,458,412.

Pariz, 18. maja. — Pariško
nacionalno časopisje, kateremu
se pridružujejo tudi vladni listi,
viriočno napada Ameriko ra-
di terjanja vojnih posojil v tem
času. Splošen ton časopisja je,
da bi morala Amerika še počaka-
ti. Terjanje dolgov v tem kritič-
nem času škoduje zunanji poli-
tiki Francije.

Nacionalistična "Liberte" pi-
še, da Amerika posredno deluje
v korist Nemčije in drži žakelj
Angliji. Senatorja Boraha ime-
nuje Shylocka.

Komunistična "Humanite" za-
hteva, da Francija izprazni Ma-
rsko, ki je stal na tisoče življenj
in 400 milijard frankov.

BOJ ZA SVOBODO GOVORA O PORODNI KONTROLI.

New York, N. Y. — Zupan
James M. Curley se ne mara za-
meriti irsko-katoliškim volilcem.
On dovoli nasprotnikom porodne
kontrole, da dajo svobodno du-
ška svojim mislim v dvorinah,
ne dovoli pa tega zagovornikom
porodne kontrole. Lastnikom
dvoran grozi, da jim odvzame
dovoljenje. Tako prepoved velja
tudi za kuklukskove shode. Am-
paki Unija za ameriške civilne
svobode čine je pričela z bojem za
svobodo govora. Najela je histo-
rični Old South Meeting House
in v nji bodo govorili profesor
Zechariah Chafe, dr. Samuel
McCord Crothers in Berger N.
Baldwin, ravnatelj Unije za a-
meriške civilne svobode.

Pregled dnevnih do- godkov

Amerika.

Organizirano delovstvo mora
dobiti radio v svojo službo.

Odklonitev mobilizacijskega
dneva.

Ameriška vlada terja vojna
posojila od vseh evropejskih
dolžnikov.

Odvetnik Darrow se je ponudil
za branitelja profesorju Scopesu.

Po svetu.

Nemški delavci zopet protesti-
rajo vsled zanemarjanja delav-
ske varnosti.

Demonstracije v Moskvi proti
smrtnim obsodbam v Sofiji

Mala ententa je proti priklon-
itvi Avstrije k Nemčiji.

Darrow bo zagovar- jal evolucijonarja

Znani glasoviti odvetnik se je
ponudil, da bo branil profesor-
ja Scopesa brezplačno. Drugi
branitelji.

New York, N. Y. — Clarence
Darrow iz Chicaga in Dudley
Field Malone iz New Yorka bo-
sta glavna zagovornika profesor-
ja J. T. Scopesa, ki je prekršil
srednjeveški zakon proti poučev-
vanju evolucije v Tennesseeju.
Tako javlja Unija za ameriške
civilne svobode, ki je vzela
celo obrambno akcijo v svoje ro-
ke.

Darrow — znameniti odvet-
nik, ki se je proslavil v mnogih
svetovno znanih sodnih procesih
— in Malone sta se sama ponu-
dila za zagovornišvo in sicer
brezplačno. Dr. John R. Neal, ki
vodi legalno brambo, je sprejel
njuno ponudbo. V odgovoru na
njuno pismo pravi, da vpraša-
nje, ki je involvirano v tenne-
siški aferi, je, da li Amerika obdr-
ži ali zavzame svobodo pouka in u-
čenja in da li ima cerkvena ob-
last pravico diktirati javnim šol-
am, kaj naj uče in česa ne sme-
jo učiti.

Neal poroča, da je prejel ne-
broj pism in telegramov od raz-
nih liberalnih odvetnikov in
znanstvenikov, ki so pripravlje-
ni storiti vse za oprostitev Sco-
pesa in razveljavljenje sramot-
nega zakona.

IN SE SE NAJDEJO LJUDJE, KATERIM JE BESEDA "COPERNICA" ZO- PERNA ...

Lancaster, Ill. — Tukaj se naj-
dejo ljudje, ki smatrajo besedo
"copernica" za resno, kar doka-
zuje odškodninska tožba za pet
tisoč dolarjev.

Mrs. Margaret Mencher je
vložila tožbo proti mrs. Ana Ma-
ry Goss, ki je njena sosedinja, za
pet tisoč dolarjev odškodnine,
ker ji je rekla "copernica".

Tožiteljica je pridljala, da ji ni
samo rekla, da je čarovnica, ampak
da je obtoženki tudi začara-
la kravo.

Mencherjeva izjavlja, da je
šla k svoji sosednji, ko je izve-
dela, kakšne govorice krožijo o
nji in jo prosila, da jih prekliče.
Obtoženka pa ni dejala samo, da
ne prekliče ničesar, ampak jo je
imenovala še "copernico".

Ako bi se v šolah podučevala
teorija o evoluciji, bi ljudje ne
dajali takih primkov in tožb za
odškodnino bi ne bilo zaradi ta-
kih bedarij.

Tajne brezžične brzojavke.

London, 18. maja. — V Lon-
donu se je ustanovila družba
"Secret Wireless Limited", ki
lahko razpošilja tajne radio de-
peše. Naprava, ki zagotavlja pri-
vatnost, je v sprejemniku.

Tajna letala za obrambo Lon- dona.

London, 18. maja. — Danes se
je izvedelo, da so se zadnji teden
vršili v Kentu zračni manevri z
novimi velikimi eroplani, ki so
namenjeni za obrambo Londona
v slučaju vojne. Vse podrobno-
sti glede teh letal so uradna taj-
nost.

RADIO V SLUŽBI ORGANIZIRANE- GA DELAVSTVA

DELAVSTVO ZDAJ UVAŽUJE TO VAŽNO VPRAŠANJE.

Kaj je bolj važno: radijo ali
tisk?

Washington, D. C. — Kaj je
bolj važno radijo ali tisk? Ali se
naj upreže radio v službo orga-
niziranega delavstva ob času in-
dustrijskih sporov? To so vpra-
šanja, ki jih zdaj pretresa Ame-
riška delavska federacija. Pre-
teklost je dokazala, da so kom-
panije, ki razpošiljajo s pomočjo
radija pristranske, kadar gre za
delavske interese. E. N. Nockels,
tajnik Čikaške delavske federa-
cije je odpotoval v Washington,
da se to vprašanje reši.

Radijska postaja za odpošilja-
nje bi stala od \$25,000 do \$100,-
000. Obratni stroški na leto so
preračunjeni na \$45,000.

Vpriču tega dejstva vprašuje-
jo nekateri, ako bi ne bilo bolj
pametno, da se ta denar potroši
za delavski tisk.

Potrebno je oboje. Delavski
tisk je potreben za trajen poduk.
Ampak ob času velikih stavk je
izredne vrednosti radijo. Kadar
izbruhne stavka v večjem obse-
gu, takrat je vse kapitalistično
časopisje solidarno ne glede, kje
izhaja. Delavski listi ne dosežejo
tako občinstva, ker delavstvo
nima še svojih dnevnikov v ve-
likih industrijskih središčih. Mo-
čna radijska postaja pa doseže
veliko več ljudi kot delavsko
časopisje. In to je važno ob času
velike stavke. Odborniki delav-
skih strokovnih organizacij ob-
tiki priliki ne govorijo le o delav-
stvu, ampak vsem slojem. In
kdor se zanima za stvar gotovo
poslušaj.

ZOPET RAZREDNI POROT- NIKI.

Washington, D. C. (F. P.) —
Ko je Coolidgeva administracija
izdelala obtožnico proti senator-
ju Wheelerju v Distriktu Ko-
lumbije, je bil Skinner, tajnik tr-
govske zbornice Združenih držav
za porotnika veleporote. Nato je
veleporota odložila svoje zaseda-
nje za mesec dni, ko je bila pred-
ložena evidenca. Medtem je pa
odšel kongres na počitnice in ni-
hče v deželi ne more povedati u-
činkovito, kako se je igrala igra.

Zdaj je sklicana izredna vele-
porota, da se ji predloži evidenca
in da uvaže obtožnico proti
Fallu, Dohenyju in Sinclairju, ki
so obtoženi zaradi zarote za kra-
jo olja na mornariških zemlji-
ščih v Teapot Domu in Kalifor-
niji. Sodišče je izbralo za pred-
sednika veleporote Harry C.
Stewart, blagajnika National
Capital banke.

ALI POSTANE ODŠKODNIN- SKI ZAKON VELJAVEN ZA MISSOURI?

St. Louis, Mo. — Ako ne bo
ljudstvo glasovalo pri splošnem
glasovanju proti odškodninskemu
zakonu za delavce, tedaj od-
škodninski zakon za delavce po-
stane postava v državi Missouri-
ju v mesecu juliju. Skoraj pet-
najst let se je trudila Missou-
riška delavska federacija, da je
odškodninski zakon prišel na
splošno glasovanje.

Ponesrečeni delavci bodo pre-
jemali podporo po treh dneh in
podpora bo znašala dve tretjini
od zaslužka.

PLINSKE PUŠKE ZA BANČNE TOLOVAJE.

Chicago, Ill. — Policija je pre-
iskovala novo plinsko puško, ki
izstreljuje na daljavo petnajst
čevljev plin, povzročajoč solze.
Policija izjavlja, da je puška do-
bra za obrambo bank. Ako se iz-
strelita taka puška proti ropar-
jem, postanejo takoj po odda-
nem strelu brez vsake obrambe.
Za policijsko službo pa puška ni
dobra.

Nemški rudnik zopet grob rudarjev

Delavci ogorčeno protestirajo
proti brezmejnemu izkorišča-
nju in zanemarjanju varnosti
pod zemljo.

Berlin, 18. maja. — Komuni-
stične organizacije rudarjev in
drugih delavcev v Porurju skli-
čujejo protestne shode proti ne-
čuvni zanemarjenosti premo-
govnikov. Povod protestom je
dala druga katastrofa pod zem-
ljo, ki se je pripetila v soboto bli-
zu Dortmundu. V jami se je u-
žgal dinamit in povzročil silno
eksplozijo premočnega prahu.
Po zadnjem poročilu je 42 rudar-
jev izgubilo življenje in 18 je
smrtno pobitih. Okrog 200 ru-
darjev je bilo zaprtih čez noč
pod zemljo in šele drugi dan so
srečno prišli na površje. Med ru-
darji je zavladala velika panika.

Prva katastrofa v Porurju, ki
je bila pred štirimi meseci, je po-
žrla 138 življenj rudarjev.

Zelo lahka odklonitev mobilizacijskega dneva

Predsednik Coolidge se ne stri-
nja, da se dan premirja izrazi
za mobilizacijski dan. — V
tem oziru je odprt: mobiliza-
cijski dnevi so predragi za biz-
nis. — Bela hiša tudi ne more
pozabiti, da je morala zaradi
mobilizacijskega dneva lani
vzdržati vse kritiko.

Washington, D. C. — Ko so u-
radniki vojnega departmanta za-
malili načrt, da se dan premirja
spremeni v narodni mobilizaci-
jski dan, niso o tem obvestili
predsednika Coolidgea, dokler ni
s svojih misli podal javnosti.
Zdaj pa Coolidge izjavlja — po
svojem mističnem glasniku —
da on tega ne odobrava. Pred-
sednik Coolidge je lani na dan
premirja argumentiral za mir in
da je dan premirja posvečen bolj
miru kot pa vojni.

On je odprt v svoji opoziciji do
mobilizacijskih dnevo, pa naj
bodo določeni na praznike ali
druge dneve. Dragi so za biznis.
Taki dnevi povzročajo, da so to-
varne in prodajalne zaprte in da
profesionalni ljudje zanemarja-
jo svoje dolžnosti. Tako dnevi
povzročajo veliko izgubo denarja
direktno, ravnotako pa tudi v
produkciji in službi.

Pa kaj še? Bela hiša se hud-
je, da so lani načelniki vojnega
departmanta "zblufali" v mobi-
lizacijske poizkuse in da je bila
predočena kot grešni kozel, ki
hoče, da vlade 48 suverenih drž-
av pomagajo pri dogovodščini.
Governerji raznih držav — Wis-
consin, Colorado, Nebraska in
druge — so vprašali, ako je pa-
metno, da v svojih državah iz-
dajo poziv na ljudstvo, da pre-
nehajo delati in vprizorijo voja-
ško vezbanje, ki ne more povzro-
čiti resnih pridobitev za narodno
obrambo v bodočnosti. Governer
Blaine je naravnost odklonil iz-
dati kakšno proklamacijo ali skli-
cati milico pod orožje.

Predsednik Coolidge je večali-
manj prepričan, da je governer
države Wisconsin izbral izvrstno
politično vlogo, češ, da ljudstvo
noče, da mu ukazujejo v mirnem
času šentlemanji v uniformi in z
ostrogami na čevljih. Poleg pa
še pomeni en delavni dan manj
za biznis, kar seveda prinaša iz-
gubo na profitu vsakemu kapita-
listu. Kmalu zatem, ko je
Houghton izročil njegovo posla-
nico vladajočim politikarjem v
Evropi, ki pravi, da se ameriška
posojila ne morejo več dajati v
bodočnosti za vojne priprave,
ker postavljajo v nevarnost že
posojene milijarde, je prišel ta
mobilizacijski dan kot zelo ne-
srečna sugestija armadnih čast-
nikov.

Seveda Bela hiša bo še v bo-
dočnosti poslušala nasvete pa-
metnih ljudi. Ako bodeta
Dwight Morrow od tvrde Mor-
gan & Co., ali tajnik Mellon sve-
tovala, da je letni mobilizacijski
dan najboljše jamstvo za napra-
ve privatnih monopolov; ako se

POSTOPAŠKI RAZRED SE UPIRA

Všeč mu ni prohibicija. — Dru-
gače je ta razred zelo pohleven.
Prav rad podpira ustavo, če
kdo predlaga kakšne spremem-
be glede sodišča. — Ampak
prohibicija po mnenju tega
razreda razjeda moralo med
dekleti. — Javna zdravstvena
služba je pa drugega mnenja.

Washington, D. C. — Časi so
res čudni. Dobro financirani ti-
hotapeč z opojnimi piščami ubi-
jajo, ugrabljajo in podkupujejo
zvezne uradnike, ki se trudijo iz-
vesti Volsteadovo postavo. Neke
vrste vojna v malem obsegu pro-
ti tihotapečem z opojnimi pišča-
mi se vrši na morju in na ljud-
ske stroške. Ob času, ko se to do-
gaja, pa obdržava "visoka wash-
ingtonska družba" protivladni
shod, na katerem je bilo videti
člane klubov in žene vojakov,
mornarjev in stariše mladih di-
plomatov.

"Dve sto mož in žen, pripada-
jočih k družbi v Washingtonu,"
pravi Hearstov "Herald", "je
včeraj izreko na shodu Narod-
nega društva proti prohibiciji v
Willardovem hotelu, da se ne
strinja s Volsteadovo postavo. Shod,
kateremu je predsedoval
Chauncey Hackett, advokat in
klubov član, je bil najbolj alkoi-
vit izmed vseh dozdaj obdržanih.
Odborniki organizacije so rekli:
... Mrs. George Barnett, žena
vpokojenega generalnega majorja
mornariškega zbora, Barnett-
ta, je strašno obdelala neučin-
kovitost Volsteadove postavu in
naraščanje hudočelstev med
fanti in dekleti ...

Barnettova je videti v kolonah
časopisja, ki so posvečene dru-
bi, ravno Barnettovi pa blišče
na vseh "patriotičnih in proti-
radikalnih shodih", posebno na
takih shodih, na katerih se za-
hteva deportacija tujezemskih
delavcev, ki niso zadovoljni z a-
meriški institucijami. Barnett-
tovi so veliki podporniki ustave,
posebno če kdo predlaga, da se
naj kaj spremeni glede sodišč ali
da se odpravi otroška sužnost.
Vpravljen preden se je sestal dru-
žabni, evolucionarni krožek, ki
lubi opojna pišča, je sir Mauri-
ce Low, washingtonski poročev-
alec za "nasadnjaški londonaki
dnevnik "London Morning Post",
poročal, da so mu dame iz višje
družbe zagotovljale, da dekleta
pijejo "butlegarsko" žganje in
da postajajo manj moralne kot
njih matere. On je tudi trdil, da
narašča število ljudi, ki se uda-
jajo v življanju narkotičnih stru-
pov. Javna zdravstvena služba
to zanika in pokazuje, da se je
število ljudi, ki življajo narko-
tične strupe znižalo za petdeset
odstotkov od leta 1900.

LETALO PROMETNO SRED- STVO Z NOVIM ZLATIM POLJEM.

Vancouver, B. C. — Letala so
se obnesla kot prometno sred-
stvo za prevažanje rudarjev in
tovora na zlata polja v Alaski.
Za potovanje na novo zlato polje
pri Cassiarju, ki se nahaja v se-
vernem delu Britske Kolumbije,
služi letalo.

Zlatoiskalci so mislili že pozni-
mi odriniti proti novemu zlato-
mu polju na sanah, toda te po-
izkuse je preprečila policija.
Zdaj se zlatoiskalci poslužujejo
letala, ker pridejo hitreje na
svoj cilj.

bo njima zdela, da je stvar vred-
na stroškov za veliki biznis za
strahovanje delavcev na nedirek-
ten način in za povzročanje moči
izredno privilegirane kaste, te-
daj bo mogoče poslušala. Ampak
vsi nagoni za varčevanje v njem
niso preprečile odposiljajve veli-
kega brodivja v Havaj in Av-
stralijo. Sedaj se lahko reče le to
o njegovem delu, da je nalksko
odkimal propagandi za mobiliza-
cijski dan.

Rusi protestirajo proti obsodbam v Sofiji

Velike demonstracije v Moskvi.
— Železničarji poklonili vladi
31 bojnih letal.

Moskva, 18. maja. — Med ru-
skimi komunisti v Moskvi in v
drugih mestih vlada veliko ogor-
čenje radi smrtnih obsodb izre-
čenih nad bolgarskimi komunisti
v Sofiji radi eksplozije v cerkvi.
Te dni so bile v Moskvi velike
demonstracije proti Bolgariji in
v soboto so delegacije delavcev
in kmetov posetile poslanštva
Anglije, Francije in Italije ter
protestirale proti nameravam
javnim eksekucijam v Sofiji.

Sovjetsko časopisje grozi z re-
prisiljanji. Na primer "Pravda"
piše: "Buržoazna Evropa se
amehlja in odobrava masaker v
Sofiji. Medtem, ko je rabelj v
Sofiji na delu, opozarjamo de-
lavce in kmete na dejstvo, da v
civilni vojni ni milosti. Čas pri-
de, ko bodo beluhi in predstavi-
niki buržoazije v rekah delavcev.
Zapomnite si šolo v Sofiji — no-
bene milosti! Prisegamo, da se
maščujemo. Naši delavci porav-
najo račun a krvniki".

Dunaj, 18. maja. — Današnja
vest iz Beograda se glasi, da
kralj Boris noče podpisati smr-
tnih obsodb v Sofiji in Cankovo-
va vlada se ne upa izvršiti ekse-
kucij brez kraljevega dovolje-
nja.

Moskva, 18. maja. — Organi-
zacija transportnih delavcev na
železnih in rečnih ladjah je
včeraj poklonila sovjetski vladi
floto 31 letal, ki so bila plačana s
prostovoljnimi prispevki. Flota
ima ime "Djerdžinskijeva enka-
dra" in dva eroplana sta kršče-
na "Baginaki" in "Večerkovik"
v spomin dveh poljskih komuni-
stov, ki sta bila pred kratkim u-
morjena.

DEPORTIRANJE TUJEZEM- CEV SE UVAŽUJE.

Chicago, Ill. — V čikaškem di-
striktu niata dva deportacijska
slučaja še rešena in čakata na
vladno sodelo.

John Shedel iz Ft. Wayne, ki
so ga pred petimi letimi odtrga-
li od njegove žene in otrok, da ga
deportirajo v Nemčijo, bo še za-
slišan, da se preizkuša odkol
delavskega departmanta za ponov-
no deportacijo. Kriminalno po-
stopanje proti njemu zaradi po-
novnega vstopa v Združene dr-
žave je bilo umaknjeno. Jaano
je bilo, da se je samo zaradi te-
ga vtihotapil ponovno v Zdrže-
ne države, da vidi zopet svojo
družino. Shedelov prejšnji delo-
dajalec mu je dal takoj delo, ko
je bil prost in je položil poro-
štvo. Med ljudstvom krožijo pe-
tacije na vlade, da naj nikar ne
razdruži družine.

Zaslišan je bil tudi Stefan Zi-
nich, urednik hrvaškega lista
"Radnik". Delavski departmant
ga hoče deportirati na obtožbo,
da je prišel na nelegalen način v
Združene države. Vladi ni pre-
dložila evidence pri zaslišanju v
Chicago in se je poslužila posta-
ve izza leta 1924, ki določa, da
mora tujezemec dokazati, da je
prišel na legalen način v Zdrže-
ne države. Zinich je dokazal, da
je bil trajno v Združenih drž-
vah od leta 1912 do 1922 in pre-
dloženi niso bili dokazi, da je po
tem letu zapustil Združene dr-
žave.

FARMARJI SO SE PRITOŽILI ZARADI NEOPRAVICE- NE GLOBE.

Argenta, Ill. — Osem far-
marjev, ki imajo blizu tukajnje-
ga mesta svoje farme, so se pri-
tožili pri državnem pravdniku o-
kroja Macon zaradi štirih lov-
skih čuvajev, ki so kaznovali vsa-
kega farmarja z osem dolarji
denarne globe, ker so izkopali li-
sičji berlog, v katerem je bilo
sedem mladčev.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo
nestalno, toda gorko. Sonce izi-
de ob 5:26, zaide ob 8:06.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za tujino \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1925) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne utavi list.

NEKAJ NEPRIJETNE STATISTIKE.

Statistika števne biroja nam pove, da umrje v Združenih državah 90,000 detet v letu, preden dosežejo starost enega meseca. 187,000 detet pa umrje v letu, preden dosežejo starost enega leta.

Podrobne preiskave, ki so se vršile v raznih mestih, pa dokazujejo jasno kot beli dan, da je največ teh detinjskih žrtev v odstotkih v družinah, katerih družinski očetje malo zaslužijo. Kolikor manj zaslužijo družinski očetje, toliko večja je umrljivost otrok.

To je fakt, ki se ne more utajiti, ker ga dokazujejo številke. Ta fakt pa pomeni, kako hipokritična je človeška družba, ki izdaja velike vsote za preprečenje raznih bolezni, na drugi strani pa prepušča, da novorojenčki in deteta siromakov umirajo zaradi nezadostne oskrbe v velikem številu.

Družba skrbi za preprečenje nevarnih in nalezljivih bolezni, ker take bolezni navadno ne izbirajo med revnimi in bogatimi. Bacili ne poznajo razlike.

Deteta, ki ležejo v prerani grob, pa ne umirajo, ker jih napadajo nalezljive bolezni, ampak ker ni zanje zadostne oskrbe. Deteta bogatinov niso v nevarnosti zaradi nezadostne oskrbe, in tako je družba slepa in gluha za take pojave.

IN KLJUB TEMU STOKAJO ŽELEZNIŠKE DRUŽBE.

Železniški uslužbenci so mesecu v februarju letošnjega leta prejeli sedem milijonov dolarjev manj v mezdi kot lani v mesecu februarju. To se je zgodilo, ker je bilo število železničarjev znižano za 27,923 uslužbencev.

Železniške družbe so najbolj znižale število vlakospremnega osobja in uslužbencev na lokomotivah. Pri vlakospremnem in lokomotivnem osobju je bilo letos uslužbenih 11,334 oseb manj kot lani. Izmed teh so jih pa največ odpustili v službi pri tovornih vlakih in tovornih lokomotivah.

To znižanje števila uslužbencev pomeni, da je bilo temu osobju naprtanega več dela. Njih osebna varnost v službi se je znižala, kajti jasno je kot beli dan, kolikor bolj človek dela bodisi na železnici ali v kateri drugi industriji, toliko bolj je izpostavljen nevarnostim pri delu, ker njegove telesne moči veliko hitreje opešajo.

Na drugi strani pa se pa vidi, da železniške družbe skušajo obratovati železnice z vedno manjšim številom uslužbencev. Material in uslužbenci se izčrpajo do skrajne meje.

Iz mesečnih statističnih poročil se učimo, da tudi mezda pada. Tako so na pr. železničarji zaslužili letos povprečno v mesecu februarju po \$130, medtem ko so lani v mesecu februarju prejeli povprečno po \$132. Železničarske plače znašajo od \$66 do \$250 mesečno. Najslabeje so plačani delavci, ki delajo na progah in katerih je 139,338. Ti navadni delavci zaslužijo na mesec po \$66. To pove, zakaj dela na železniških progah vedno več mehiških delavcev. Posebni delavci na progah zaslužijo po \$69. Teh je 38,810. Navadni delavci v delavnice, katerih je 61,411, prejmejo povprečno na mesec po \$74. Za njimi pridejo skladiščni delavci, ki jih je 38,450 in ki zaslužijo po \$86 na mesec. In tako se vrste delavci naprej. Vsaka kategorija ima malo višjo mezdo. Najvišjo mezdo prejema obratni uradniki. Ti zaslužijo po \$251 mesečno. Ako se mezda vseh teh uslužbencev sešteje skupaj in deli s številom uslužbencev, tedaj dobimo rezultat, da na železnicih zasluži četrt milijona delavcev povprečno po pet in sedemdeset dolarjev na mesec.

Kajne kakšna razlika je med mezdo teh delavcev in višjimi železniškimi uradniki in advokati, ki jih imajo najete železniške družbe in ki so za reden železniški obrat ravnotoliko potrebni kot peto kolo pri vozu. In kadar bodo železniške družbe zopet rezale mezdo, ne bode prišle pri višjih železniških uradnikih in advokatih, ampak začele bodo pri najslabeje plačanih uslužbenih.

In tako ravnanje imenujejo železniške družbe sposobno in zmožno upravo privatalih železniških interesov.

SLIKE IZ NASELJEN

West Allis, Wis. — Od vseh krajev Združenih držav iz raznih slovenskih naselbin se oglašajo rojaki, ki povečini povsod le bolj slabo poročajo o delu. Posebno slabo pa iz premožarskih naselbin.

Pišajo, da malo delajo, ali celo popolnoma počivajo. Mialim, da je temu vzrok, da sem zadnjih par mesecev dobil precej pisem od rojakov, ki me povprašujejo, kako je kaj z delom tukaj. Nekaj je še mojih starih prijateljev, ko smo pred leti "triharili" skupaj po premožarskih rovih. To je bilo še v starih dobrih časih, ko je bila Amerika namočena s pristno ječmenovo župo ter se je vse okrog še pretakala ržena vodka.

Nekaj je pa tudi članov S. N. P. J., ki mi pišejo za pojasnila, ko so videli moj zadnji dopis v Prosveti pretekli mesec. Pišejo od vzhoda in z zapada, ker pa težko vsakemu posebej odgovorjati, odgovorjam vsem skupaj v Prosveti, ker vem, da bodo vsi ti isti čitali, ko so me vprašali za pojasnila.

Pišajo mi za razna pojasnila, kakšen je kraj, kako se dela, če se dobi delo in koliko plačajo. West Allis šteje okrog dvajset tisoč prebivalcev, je zapadno predmestje mesta Milwaukee, katero ima tudi veliko različnih tovarov. West Allis je oddaljen pet milj od mesta Milwaukee, ali drži se pa vse skupaj, ter je zvezano s poulično železnico. Mesto West Allis samo ima kakšnih 15 različnih tovarov, večina pa za razno masinerijo. Rudnikov tukaj ni, je pa dosti dela po leti pri raznih stavbenih in kontraktorskih. Brezdebnih se sedaj ne vidi veliko, delo je tudi lažje dobiti kakor pretečno zimo. Dela se največ po deset ur dnevno, večina tovarov plača čas in pol čez osem ur dela na dan. Ravnotako plačajo v soboto popoldne čas in pol, ako se dela, ako pa je treba delati v nedeljo, dobiš v največ krajih dvojno plačo, čas in pol pa povsod. To se pravi, če je treba delati v nedeljo.

Plača ni velika. Za navadnega delavca je od 40c do 46c na uro. Imajo pa skoro povsod delo od kosa, tako ako dobiš dobro delo, zaslužiš nekaj več od kosa kakor pa pride na uro. Ako pa ne moreš narediti od kosa nič bolje, ali še celo manj, plačajo vseno tisto, kar imaš na uro. Ni tako kakor v rovu. Na dan, ko boš premog nakladal, boš precej zaslužil, drugi dan pa nič, ko boš "šlet mufal" ali pa na premog in vozilke čakal.

Tukaj nekaj zaslužiš vsaki dan, čeprav ne veliko. Tudi ni treba poslušati zvečer, če bo klicala parna piščalka na delo za drugi dan.

Torej toliko o delu. Ali povem, da nikogar ne vabim sem za delom. Ako kdo pride, naj pride na svojo odgovornost. Je tako, kot sem pisal. Če bi kdo ne bil s tem zadovoljen, da ne bo potem rekel, da sem jaz kriv, ko sem to pisal.

Narodnosti so na West Allisu zastopane vse. Najmanj je Italijanov in zamorcev. Poljaki pa presegajo vse meje. Slovencev je okrog tisoč z mladino vred. Toliko je tudi Hrvatov, s katerimi se dobro razumemo pri podpornih društvi ter pri prireditvah veselice.

Med temi Slovenci so Korošci, Stajerci, Primorci in Kranjci, in med Kranjci so pa Dolenjci, Notranjci in Gorenjci. Med Gorenjci je tudi nekaj Poljanec, čeprav mi je nekoč hudomušno rekel, da je v Poljanah samo sedem hiš. Ako bi bil hotel resnico govoriti, bi bil moral reči, da jih je sedemkrat sedem in še par po vrhu.

Zabave je tu dosti. So razna gledališča, več lepih mestnih parkov in veliko lepih jezer v bližini 10 do 30 milj. Če imaš avtomobil, se popelješ, če ga nimaš, te pa tudi za par grošev pripelje poulična železnica na vse strani, kamor hočeš. Poleg te zabave ima še vsaki narod svojo cerkev, čeprav še nima nobeden svojega lastnega narodnega doma. Tudi slovenski "hram božji" stoji na West Allisu že vrsto let. Nekateri ga pogosto obiskujejo, drugi malo, tretji nič.

Torej zabave dosti. Ako se hočeš po božje zabavati, greš v cerkev, da dobiš dušne hrane! Ako pa vo človeško, greš v gostilno, da dobiš žolodnega okrepčila. (Jaz bolj ljubim drugo kakor

prvo). Če hočeš razvedrila na svežem zraku, se pelješ na deželo k jezerom na spregled.

Tudi veselje smo imeli dosti to zimo, zdaj enega in zdaj drugega društva, med katerimi pa je bila najzanimivejša, ki je bila prirejena za slovenski dom na West Allisu dne 26. aprila. Bila je za to naselbino s tolikim bogatim programom, da jo je bilo škoda za tako malo udeležbo. Vse zanimivi program so izvršili mladeniči in mladenke pod 18 let stari. Več komadov je igral mladinski orkester, kateri šteje na dvajset mladeničev in mladenk. Se več mladeničev je nastopilo posamezno z raznimi instrumenti in petjem. Igrali so mično igro "Snegulčica" prav dobro za prvi nastop malih, katerih je bilo devet v starosti od 8 do 12 let. Še toliko boljše če povem, da so igrali v slovenskem jeziku ter so vsi v Ameriki rojeni. Vsi igralci in godbeniki so pa bili nazadnje nezadovoljni, ker mladeniči in mladenke morajo žrtvovati čas zvečer, da se vežbajo, občinstvo se pa še toliko ni zavzelo, da bi bili prišli in napolnili dvorano ter videli vsaj svoje sinove in hčere, kako se žrtvujejo za nas in za slov. dom, oziroma za slovenski narod bolj kakor odrasli.

Slučalo se je po veselici od občinstva, ako bi bili vedeli, da bo tak program, da bi se bili udeležili vsi do zadnjega. Zato je sklenjeno, da se še vsi tisti program ponovi ter se obdrži veselica dne 24. maja v Labor Halli. Začetek veselice in programa ob dveh popoldne. Tudi se je dobilo izvanredno dovoljenje od mestnega župana, da bo dovoljeno plešati v nedeljo. Rojaki, ne zamudite omenjene prireditve, vdeležite se vsi še radi mladine, da bo imela več poguma. — Anton Demšar.

Pueblo, Colo. — Smodnišnica Arthur in Allen v tem mestu je bila prizorišče žalostne tragedije. Eksploziralo je 2500 funtov smodnika, žrtve pa so trije mehiški delavci. Kompanija s svojimi eksperti raziskovalci sedaj skuša dognati krivdo. Nekaj pričenjajo dolžiti železnico, katere vlak je malo pred eksplozijo baje vozil mimo smodnišnice, češ, da so iskre z lokomotive povzročile razstrelbo. V resnici pa je drugače. Zgodilo se je kakor se zgodi tistim, ki nečesto dati dela belopoltnim in večim delavcem, temveč neukim Mehikancem, kateri so pripravljeni delati za sramotno nizko mezdo.

Delali so sami Mehikanci, tudi boss in ovrbrniki smodnišnice so bili Mehikanci. Smodnik so imeli pod mostom, kjer je bil nekoč kanal, ki pa je zazidan na obeh straneh. Vrhu kanala je bil most iz cimenta, dvanaest palcev debel. Most je bil od privatnih hiš oddaljen od pol do enega bloka. Kakor pisano, so imeli pod tem mostom 2500 funtov smodnika, koliko pa dinamita, ne vem. Mož, ki dela s strojem, mi je povedal še tistega jutra, ko sem šel gledat stroj R. R.

V listu pišejo, da nobeden izmed treh ubitih Mehikancev ni bil kadilec, ampak znano mi je, da so vsi dotični Mehikanci rabili cigarete. Boss jih je poslal po smodnik, kaj so tam delali, pa mi ni znano. Po dolgoletnih izkušnjah kot rudar sumim, da so morali premetavati nevaren smodnik ali pa so ga odpirali s kakim železom, da se je vžgala iskra med železom in pločevinastim zabojem.

Kdor hoče varno delati s smodnikom, mora biti pozoren, ne železja ne kakega drugega orodja ne sme spravljati blizu ter tudi škatle ne odpirati s kovino. — Mehikanski delavci so bili razmesarjeni. Vsakemu truplu so manjkali udi. Vsi trije so bili opaljeni pod mostom. Ko se je po razstrelbi razpadlo, so jih našli notri še malo žive. Videli sem na svoje oči, kako se je most nad smodnišnico vzdignil, napol ga je prelomilo, a pustilo ga pokonci, da izgleda kakor streha. Zgodilo se je tako, ker je bil cement pomešan z železnimi drogi.

Zdaj bi se kompanija rada izgovarjala na železniško lokomotivo, a krivda je nedvomno v tem, ker so bili vposleni nevedni delavci. Ko sem jaz vprašal tam za delo, ga nisem dobil. — Poročevalce.

Duncanwood, Ohio. — Naznanjam sorodnikom in prijateljem, da je za vedno zasnal naš mladi brat mladinskega oddelka Danilo Koprivnica. Umrl je 22. aprila 1925 v Moundsvillu, W. Va., po devetdnevni pljučnici. Bil je član društva št. 471 v Duncanwoodu, star 15 let.

ŽARKOMET

Najbogatejša!

Miss Abby Rockefeller, vnukinja oljnega kralja, se je te dni poročila v New Yorku. Poroka je izvršil episkopalni minister v sijajno opremljeni knjižnici njenega očeta. Bila je torej cerkvena poroka. Rockefellerova petrolejska dinastija je namreč silno pobožna.

V poročnem obredu vseh krščanskih ver je tudi beseda "ubogati". Nevesta se mora zavestati, da bo pokorna in uboga žena svojemu možu. Krščanske vere zapovedujejo, da mora biti žena svojemu možu podložna; biti mora njegova sužnja, dasi je v življenju večkrat ravno narobe. Oljna princesa Abby je pa ukazala ministru, ki jo je poročil, da mora izpustiti besede o uboganju in pokornosti. Vera dol, vera gor, ona noče obljubiti, da bo možu pokorna. In minister je ubogal. Izpustil je dotične besede v knjigi poročnega obreda. To je povsem naravno. Cerkev protestantovska — kakor katoliška — pleše tako kakor gode kapitalizem.

Povest o pogrebih.

Prvi pogreb. — Ženska se je vrgla pod vlak. Predno je umrla, so jo vprašali, zakaj je to storila. Iz obupa, radi bede ali možne surovosti? Na vprašanja je odgovorila: "Ne vem". Gospod župnik so konstatirali, da je žena samomorilka. Pogreb ne sme biti cerkven. Smo truplo pokopali, grob zrahljali in travo zasejali.

Drugi pogreb. — Ženska si je poglala kroglo v glavo. Bila je bogata in živela udobno. Nerazumljivo je, zakaj je šla v smrt. Gospod župnik so rekli, da se je ženi v zadnjem hipu zmezdilo. Torej ni odgovorna za svoje dejanje in ni bil samomor! Pokopali so jo po katoliško in spravili denar.

Tretji pogreb. — Mož se je preveč napil "munšajna" in umrl. Gospod župnik — ravno isti kot v prvem in drugem slučaju — so rekli: "To je samomor! Zastupil se je. Nočem ga pokopati". — Priča iz Minnesote.

Ekonomska svoboda je glavna.

Kaj je ekonomska (gospodarska) svoboda? Ekonomska svoboda je, če je človek sam svoj gospodar, da ni nikomur nič dolžan in ni odvisen od drugih glede potrebščin za življenje.

Koliko je ekonomsko svobodnih ljudi v Ameriki? Majhno število. Kdor ima svoj lastni dom, ki ni zadolžen, ta ima že precej ekonomske svobode. Kolkoko je takih?

Uradna statistika pravi, da je od vsakih sto družin v Združenih državah komaj 18, ki bivajo

la 1925 v Moundsvillu, W. Va., po devetdnevni pljučnici. Bil je član društva št. 471 v Duncanwoodu, star 15 let.

Zahvaljujem se društvu št. 283 v Moundsvillu, W. Va., ki nas je zastopalo pri umrlem članu in na pogrebu. Naše društvo se zahvaljuje za vsem, ki so ga kupili in položili na krsto pokojnega umrlega brata. Mi se nisimo mogli udeležiti pogreba, ker smo izvedli prepozno.

Zalujoča ostala po sinu, oče in mati Ilija in Mary Koprivnica, kakor tudi trije bratje in sestri. Bodi mu lahka ameriška gruda, a sorodnikom iskreno sožalje. — O. Krnjaič, tajnik dr. št. 471.

JAVNA GOVORNICA

Jordanville, N. Y. — V gorah pri Mariji Magdaleni je župnikoval Tone Hribar, mož med lenuhi, ki je spoznaval in upošteval, da je delavec trpin. Ko mi je umrla šest let stara deklica, sem šel do njega, da je opravil pogreb. Pri računanju mi je dejal: "Sedemdeset krajcarjev bo, Nace. Za manj ti nikakor ne morem narediti." Pa je še dostavil: "In mežnarju bodi kaj plačal?" Pogrebem, štirim fantom, sem dal po sedemdeset krajcarjev, in cerkovniku 15 krajcarjev, tako da me je ves pogreb stal tri goldinarje petinšestdeset krajcarjev. Za koliko bi me omolzel kakoderuh, pa ne vem.

Povedati moram, da imenovana moža njegovi stanovski tovariši niso cenili, kakor ga tudi

v lastnih, dolga prostih hišah 28 družin poseduje zadolžene dmove in 56 družin živi v rent ali najetih stanovanjih.

Tu imate eno sliko gospodarske svobode v Ameriki. Največ družin in posameznikov plačuje stanarino in živi od milosti h nega gospodarja. Oni, ki so malo "dvignili" in kupili hišo "pu", žive v pravih vicah. Poročajo obresti in hlapčujo h kirjem v večnem strahu, da gube vse, ako izgube redne d hodge. In ti ljudje se naziva svobodni državljani!

Nelogičnost.

Kutarski urednik je oštel neške socialiste, ker niso stavili na dan Hindenburgovega u lčenja. Očita jim, da so najp Nemei in potem socialisti. I vojno da so se pokorili kajzen in zdaj so se udali v božjo vo in sprejeli Hindenburga.

Prav vam je, nemški soci stili! Volili ste klerikalca Mar in s tem ste pokazali, da ste p Nemei kot rdečkarji. In zdaj kaj bi morali narediti zdaj? vom. Mogoče misli klerikalni rednik, da bi morali socialisti biti Hindenburga, potem bi li dobri socialisti in slabi Nem

Vseh dni še ni konec. Enk bo že nekaj iz nemške kaše. M da bo Nemčija izveličana, za ko je šel dr. Marx v Rim pol bit šolen ...

Dogodek št. 75.

Leta 1892. je bila moja m prisiljena dati me v sužnost. I ma nismo imeli kaj jesti in ko je bila sklenjena kupčija, grem osemletni deček služiti pastirja k neki bogaboječji dru ni, ki je obstojala iz brata in stre. V službi sem živel po pa Tepen sem bil trikrat na dan postu nisem dobil nikdar za ka, na pustni večer je pa gos dar hotel, da bi se bil najedel cel post. Tako sem živel tri le Bil sem vedno bolj lačen. Ra sit. Kadar je bil gospodarjev ali kaka slavnost pri fari, s pa moral nositi polno košaro ščancev v farovi; kadar smo li, sem nosil klobase. V treh le nisem nikdar okusil piščanca, prav sem jih znošil okrog pet set fajmostru. Teh let ne po bim nikdar, in bilo je v tem su, ko sem doživel posebno z mišnost. Bilo je v cerkvi med i šo v nedeljo predpoved. Faj šter je ravno pridigal, ko vst kmet po imenu Jurež, dvi pest in se zažene proti priži Priskočil je mežnar in vstali drugi ter zagrabili kmeta. vprašanje, kaj hoče, je odgo ril: "Farja vržem dol". Jurež veljal za slaboumnega, toda je pametnejši kakor drugi, ravno takrat je fajmošter s zmerjal uboge kmete. Če bi kmetje pametni, bi jih ne bil ko zmerjal. — Planancev T iz Dragomerja.

K. T. I.

Sam škof ni maral. Resnica da je vse dal svojim delavcem pijačo, kar je zaslužil. Ako je v mesto, kjer so infli seje v teden, je počakal rudarje, d šel z njimi in na večer je p kal, da je dal za par litrov v Vedel je, da ga je vsak potre ko pride izpod zemlje.

Bil je svoje vrste človek, dodaren in prijazen. Ko je shod pri Mariji Magdaleni, nedolgo imel "ofer". Cim so obredi pri kraju, je počakal cerkvijo, zbral delavce in kn pa je rekel: "Le pojdemo k netu vkup, skupaj smo zm skupaj bomo zapili. Vsi del ljudje ga cenili. Zakaj se drugi ne ravna po njem, pa bi ne bilo treba delati take re me brez uspeha?" — Ignac

(Ostali del dopisa spada "Razprave za pravila S. N. P zato bomo priobčili prihod sredo. — Op. uredništva.)

PREISKAVA PIVOVARNE JE OBNESLA.

Zasečena je bila velika mno alkohola.

Chicago, Ill. — Policijski pital William Peters je z od kom policije preiskal nekdi pivovarno Northwestern in zasegel štiri sto steklenic m cinskoga alkohola in dva in d set sodov destilirane alko la. Našel je kotel za kuh lganja, ki drži tisoč galon. Aretirane so bile štiri ose

Agirajo za "Prosveto"

DELAJSKE NOVICE

(Fed. Press.)

Plača povišana odbornikom.
Chicago. — Čikaška delavska federacija je zadnje nedeljo povišala plačo predsedniku in tajniku od \$75 na \$100 na teden.

Delavske unije zahtevajo odpravo smrtnih kazni.
New York, N. Y. — Newyorška delavska federacija naznani, da bo na svoji prihodnji konvenciji zahtevala odpravo smrtnih kazni v državi New York. Konvencija se vrši meseca avgusta v Syracuseu.

MLADA DIVJA MAČKA POBEGNILA.

New York, N. Y. — Policija je prejela obvestilo, da je ušel iz prodajalne za ptice, mačke, pse itd. na Madisonovi avenuje ocat (velika divja mačka) stara tri mesece.

Lastnik prodajalne naznanja, da je mačka že jedla meso in je bila pri volji tudi napasti človeka, ako jo je dražil.

Mačka je lastnina David T. L. Van Burena, ki jo je pred enim mesecem kupil v prodajalni. Van Buren je pa vrnil mačko, ker se ni dala ukrotiti.

Sploh je neumnost imeti na prodaj take divje živali v mestih, menijo sosedje, ki se boje, da divja mačka ne napade otrok.

V KANADI ZOPET TEČE PIVO

Detroit, Mich. — Na stotine Američanov ob kanadski meji očiščajo bližnja mesta v Kanadi 21. maja, ko na ta dan stopi v veljavo nov zakon glede pijače, ki je bil sprejet na referendumu. Prohibicije je konec v provinci Ontario, toda stari salun se ne vrne. Zakon določa, da se sme pivo točiti le pri mizah v restavracijah in hotelih.

SHEPHERD PRED SODIŠČEM.

Chicago, Ill. — William D. Shepherd, ki je obtožen, da je s tifusovimi bacili umoril svojega poslovnjence Billyja McClintocka v svrhu, da se polasti njegovega denarja, se zdaj zagovarja pred sodiščem. Obravnava je bila odročena v ponedeljek.

Preki sod v Španiji končan.

Márid, 18. maja. — Preki sod, ki je bil v veljavi po vsej Španiji od 13. septembra 1923., je bil danes odpravljen. Vse ustavne določbe so vzpostavljene, edina cenzura za časopise še ostane.

Novo zdravljenje jetike.
London, 18. maja. — V nekem sanitariju za jetične, na Škotskem, so se dni začeli eksperimentirati z novo metodo zdravljenja tuberkuloze. Z votlimi jeli usesavajo v pljuča posebej pripravljen zrak z velikim uspehom. Angleški zdravniki se zelo zanimajo za te eksperimente.

Papež proglasil francosko nuno za svetnico.

Rim, 18. maja. — Včeraj je papež med velikimi ceremonijami, katerim je prisostvovalo 40.000 romarjev, proglasil Marijo Francosko Thereso Martin, francosko nuno iz reda karmeličank, za najnovejšo svetnico katoliške cerkve. Stara navada je že, da papež v vsakem "svetem letu" proglasi koga za svetnika ali svetnico. Nova svetnica, ki je umrla 1897. v 24. letu starosti, je bila posebna patronica francoskih katoliških vojakov v zadnji vojni. Rekli so ji "Jezusova mladiča".

Hiša se je podrla in pet svatov je ubitih.

Moskva, 18. maja. — V vasi Dubidki se je podrla hiša, v kateri je bila svatba s 400 svati. Pet svatov je bilo ubitih na mestu in okrog sto je ranjenih.

Mala ententa proti avstro-nemški uniji.

Belgrad, 18. maja. — Momčilo Đinđić, minister vnanih zadev, je dejal včeraj v intervjuju z izjemnimi poročevalci, da se mala ententa na svoji konferenci v Bukaresti odločno izreka proti priključitvi avstrijske republike Nemčiji. Mala ententa zahteva status quo centralne Evrope, garancije za vzhodno mejo Poljske, popolno razoroženje Ogrske in je proti povečanju njene armade v Bolgariji.

KACJI PIK UMORIL PREK 400 OSEB V TREH LETIH.

New York, N. Y. — Raymond L. Ditman, kurator na oddelku za reptilije v newyorškem živalskem vrtu, je sestavljal statistiko, koliko oseb umrje zaradi kačjega pika. Seveda je zaznamoval dogodke, ki jih je čital v listih. Po njegovih zapisih je umrlo več ko štiri sto oseb zaradi kačjega pika v štirih letih. Največ ljudi podleže kačjemu piku v južnih državah. V nekem okraju Severne Karoline so umrle v enem poletju tri osebe, ki so bile pičene od klopotače. Zadnjih petnajst let ni slišal ali čital, da bi katera oseba umrla vled kačjega pika v New Yorku, New Jerseyju in Novi Angliji, dasiravno je bilo pičenih veliko oseb.

ŠTEVILO PREBIVALCEV NA FARMAH PADA.

Rockford, Ill. — Število prebivalcev v štirinajst farmarskih okrajih v severnem Illinoisu se znižuje. Edward Koch, nadzornik števnege urada za prebivalstvo na farmah, izjavlja, da je ta pojav pripisati zboljšanju poljskim strojem in traktorjem, ki jih je vedno več v rabi pri obdelovanju polja. Stroji izpodrivajo tudi delavce na deželi.

SLEDITI MORAJO MOSKVI.

Washington, D. C. (F. P.) — Združene države, Britanija in Francija bodo morale kmalu v svojo obrambo slediti sovjetski Uniji in Japonski in avanzirati svoje zastopnike v Peking-u v poslanike. Tako izjavlja diplomatični zastopnik Schurman, ki se je ravnokar umaknil iz Kitaja. On meni, da se je strinjal, da je sovjetski poslanik postal dekan diplomatičnega zbora v Peking-u, toda to je veljalo le za socialne priredbe.

POTRES NA FILIPINSKEM OTOČJU.

Manila, Filipinsko otočje. — Uradniki vremenskega biroja poročajo, da je bil močan potres v provinci Oriental Negros, pri katerem je deset oseb izgubilo življenje.

KUKLUKSI ZANETILI GOZDNI POŽAR.

Middletown, Conn. — Šest akrov lepega gozda je zgorelo, ker je gorel 30 čevljev visok križ pri kukluskovskih ceremonijah.

Bolgarski kralj pomilostil obsojence.

Sofija, 18. maja. — Kralj Boris je pomilostil komuniste, ki so bili obsojeni na smrt radi eksplozije v cerkvi sv. Nedelje. Po njegovem odloku ostanejo v domoljubnem zaporu. Vojno sodišče je medtem pripravilo smrtno obsodbe še za 69 obtožencev; med temi je tudi žena nekega višjega uradnika.

Hindenburgu so povišali plačo.

Berlin, 18. maja. — Proračunski odsek nemškega parlamenta je povišal plačo predsedniku na \$45.000 letno. Poleg tega ima nemški predsednik pravo stanovanje v palači in država mu plača vse stroške, ki so v zvezi s službo, vključno s plačo njegove uradnega oseboja.

Feng se je umaknil iz Pekinga.

Peking, 18. maja. — Čete Feng-Ju-Hsianga, "kristjanske generala", so se včeraj umaknile iz Pekinga proti severu. To je znamenje, da Feng se ne mara bojevati s Čang-Tso-Linom, ki se prihaja s svojo armado v Peking.

Ameriški kapitalist izgubil tožbo v Rumuniji.

Bukarešta, 18. maja. — Baldwin Locomotive Co., ki je tožila rumunsko vlado za izplačilo dveh milijonov dolarjev, katere dolguje na lokomotivah, je izgubila tožbo. Sodišče je razsodilo, da mora tožitelj vpoštevati zakon moratorija, na podlagi katerega Rumunija ne plača dolgov za dobo pet let.

Avstralski odklonili prohibicijo.

Brisbane, Avstralija, 18. maja. — Predlog za uvedbo prohibicije v avstralski državi Queensland je bil v soboto tekmoma poražen pri ljudskem glasovanju. Samo v treh okrajih so imeli suhači majhno večino.

Poležaj ruderjev v Kansasu

Od tajnika 14. distrikta rudarske organizacije v Pittsburgu, Kansas, smo sprejeli pismo, v katerem opisuje nekaj pregled razmer v premogovni industriji v Kansasu ter o vplivu, ki ga ima 14. distrikt rudarske organizacije na industrijo, trgovino in na ruderje v splošnem. On opisuje sledeče:

Pred dnevi unije in skupnega pogajanja so ruderji pri nevarnem delu odhajali v rudnike prej ko se je delal dan in intemnih jam so se vračali, ko je že bila noč. Delali so dolge ure v slabem zraku za beraško mezdo. Zapovedano jim je bilo živeti v kompanijskih hišah in barakah in svoje potreščine so morali kupovati v kompanijskih trgovinah. Če so njih zaslužki prekašali stroške v štacuni, so bili plačani s "scripti" in po cele mesece niso videli kovanega novca po celi pokrajini. Tudi niso smeli ziniti besedice radi tehtačev, na podlagi katere so bili plačani. Bill so pobiti in ubiti, ne da bi njih družine dobile podporo. Kaznovani in odslavljeni so bili brez vzroka; pritožbe niso poznali.

S prizadevanji unije je zakonodaja sprejela postavbo za nadzorovanje rudnikov, kar zagotavlja pri delu boljši zrak in varnostne odredbe za ruderje. Odkodninski zakon, čeprav ni tak kakor bi moral biti, zagotavlja vsaj nekoliko protekcije za ruderja in njega družino v slučaju poškodb pri delu ali smrti. Polmesečni plačini dan v gotovini je sedaj zapovedan po postavi.

S skupno pogodbo med U. M. W. of A. in zvezo premogovniških podjetnikov sedaj ruder dela po osem ur. Po pogodbi so zagotovljena sodišča za poravnane sporov med družbami in uslužbenci. Pogodba tudi prepoveduje družbi krivično postopanje napram ruderju, ruderji imajo pravico vpeljati človeka za tehtanje, katerega dolžnost je nadzorovati, da so delavcem izplačane pravične mezde na podlagi tehtanja.

Gorostasna trditev, da so ruderji dobro plačani, je pobita s sledečimi dejstvi:

Pod sedanjost pogodbo med ruderji in operatorji — dnevnim delavci — to so možje, ki delajo pri tračnicah, vozniški in drugi oskrbovalci rudnika — prejmejo dnevno plačo po \$7.50 za osem ur dela. Samo po par ljudi je tako vposlenih v vsakem rudniku. Kopači ali možje, ki nakladajo premog, dobijo plačo po \$1.25 od tone. Od te vsote morajo plačati svoje stroške za smodnik, vžigalno vrv, razne druge rastrelilne priprave itd. Zalagati se morajo tudi sami z orodjem. In povprečni ruder naloži manj kakor štiri tone na dan. Industrija nudi samo po stodvajset delavnih dni v letu, kar je povprečno. Ali ni človek, ki je zaposlen pri tako hazardnem in težkem delu, upravičen do plače, a katero se more pošteno preživljati, oblačiti in izobraziti svojo družino? Ali bi trgovci kakor običajna v splošnem ne bila na dobičku, če bi prejimali dostojno življenjsko plačo na leto?

Narajščajoče zagovarjanje znižanja mezde je logično samo s stališča povečanih dobičkov podjetnikov. Znižanje mezde ne nudi rešitve nezaposlenosti kakor tudi ne cenejšje produkcije. V dobro razviti industriji, kjer evre konkurenca premetnih trgovcev, ne bo potem nič manj konkurence, če se mezde znižajo. Ali bi operatorji ne tekmovali drug z drugim z znižavanjem mezde svojim uspešnem z namenom, da bi uspešno lahko konkurirali in si zagotovili trg za svoje blago, pa četudi bi delavci morali pri tem pomreiti gladi radi pomanjkanja.

Produkcija premoga v 14. distriktu rudarske organizacije je ob tem času bolj blizu normalni kakor v kateremkoli polju bituminoznega premoga v Združenih državah. Produkcija je sedaj tudi večja kakor je bila v kateremkoli letu od 1921. Osemdeset odstotkov ruderjev 14. distrikta je ameriških državljanov. Pošten državljan, ki je vedno najbolj lojalen unijski mož, se odločno zoperstavi vsakemu, ki skuša uničiti njegov standard življenja in varnostne razmere v rudniku, katere so mu vzelo dolgo vrsto let boja v uniji, da jih je dosegel. V tem zoperstavljanju bi

Škandalozna fašistska nasilja v Primorju

Postojna, 22. aprila. — Fašistovski teror v Primorju se v zadnjem času ne zadovoljuje več samo s šikanami in političnem in kulturnem življenju. Prešel je tudi na strogo gospodarsko življenje jugoslovanskega prebivalstva. Kakor znano poteče 24. t. m. rok za vložitev napovedi terjatev, ki jih ima prebivalstvo v Primorju napram Avstriji iz naslova vojnih rekvizicij, vojnih dajatev, vojne odškodnine itd. Ker je sestava take napovedi zelo težavna in se morajo sestaviti v italijanskem jeziku, so jugoslovanske politične organizacije odposlale na deželo večje število svojih zastopnikov, da pomagajo pri tem prebivalstvu.

Tako je prišel v nedeljo v Matenjo vas tajnik tržaškega političnega društva "Edinost" Gaberšek. Komaj so fašisti zavohali njegov prihod, so se pripravljali, da bi ga napadli. Zasedovali so ga z namenom, da ga pretepejo. Gaberšek se je ubranil fašistom šele tedaj, ko si je izposloval orožniško stražo. V ponedeljek pa so v Orehku napadli drugega zastopnika političnega društva "Edinost" Ladislava Badaliča, ko je sestavljal zgoraj imenovane napovedi. Fašiste je vodila oseba, ki se je izdajala za policijskega agenta, imela pa je legitimacijo tržaškega fašistovskega lista "Il Popolo di Trieste". Badaliča so toliko časa pretepali, da se je onevestil. Zlomili so mu tudi roko. Ko so orožniki prišli na lice mesta, so napadalci že izginili. Badaliča so prepeljali v Trst.

Fašisti hočejo preprečiti, da bi Jugoslovani prišli do svoje odškodnine in si gmotno opomogli, ker vedo, da se bo gospodarsko močno prebivalstvo moglo bolj upirati njihovu razdiralnemu delu. Med ljudstvom vlada zaradi teh dogodkov veliko razburjenje.

Vesti iz Jugoslavije

Nova afera. Beograjske "Novosti" poročajo, da pripravljajo izvestni ljubljanski in zagrebški krogi novo afero, ki bo predmet interpelacije v skupščini. Nova afera je slična oni Thurn-Taxisa. Gre se namreč za odpravo sekvestra nad veleposelstvi Ludberga na Hrvaškem in Mokrice na Kranjskem. Mokrice so bile, kakor vsa imetja tujih državljanov, pod sekvestrom. Na vso do sedanjega prizadevanja, da se odpravi sekvester, niso mogli nič doseči pri vseh dosedanjih ministrih. V tej aferi je zainteresirano eno zagrebško podjetje in en poznan Beograjecan.

Vojak ustrelil tri oficirje. V Petrovaradinu je služil pri vojaških neki arnajt. Ze preje je enkrat dezertiral, vendar se je skesal in vrnil. Za velikonoči je stal na straži v petrovaradinski trdnjavi. Zvečer ob 9. uri sta prišla mimo trdnjave dva poročnika s svojimi ženama. Žene so šle naprej, oficirja za zadaj. Za obijico se je plazil na straži stoječi arnajt in nenadoma oba ustrelil. Slučajno se je mimo pripeljal na kolesu en ruski polkovnik. Arnajt nameni tudi proti temu in ga ustrelil. Na strele ste se vrnili obe oficirski ženi, da povprašata može, kaj pomeni streljanje. Naleteli pa sta na grozen prizor, kakih dvajset korakov za njima sta ležala oba mrtva, ruski polkovnik v bližini tudi mrtev. Arnajt je pobegnil in se skril v bližnjih gozdovih.

Nevarna igra. Dvanajstletni sinček posestnika Ferka iz Selnice ob Dravi je našel na cesti vojaško povelje, s katero se je tako dolgo igral, da je eksplodirala ter ga močno poškodovala. V bolnišnici so mu odrezali več prstov na desni roki.

Izseljevanje iz Slovenije v l. 1924. Iz Slovenije se je v letu 1924 izselilo 466 moških in 198 žensk, skupaj 664 oseb. Po pokli-

Slovenska Narodna

Glavni Stan: 2887-89 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Podporno Jednosta

Imenja: 17. Junija 1927.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

UPRAVNI ODBEK:

Predsednik Vincent Cankar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 183, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODBEK:

Martin Zelenikar, predsednik, Box 278, Harborton, Ohio; Frances A. Tancher, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krimmanti, 13111 Huntington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODBEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

Anton Sular, Box 104, Grass Kana, za jugoslad. Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Zvernik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Josko Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korrespondenca s glavnimi odboralki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PIRMA, ki se nanaša na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilvi na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 278, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

elu jih je bilo 56 kvalificiranih in 199 nekvalificiranih delavcev, 344 poljedelcev, 12 prostih poklicev in 53 je bilo izseljencev brez poklica (otroci in žene). Starih je bilo 66 izpod 18 let, 355 od 18 do 30, 224 od 30 do 50 let in 19 preko 50 let. Izšlo se jih je: 282 v Združene države, 206 v Kanado, 1 v Avstralijo, 1 v Novo Zelandijo, 67 v Argentinijo, 16 v Brazilijo, 3 v Chile, 73 v Uruguay in 15 v druge ameriške države. Za prekomorsko vožnjo se jih je ukrcalo največ v Cherbourg (235), Antverp (113), Hamburg (92) in Havre (73).

Kaj pomeni za Slovenijo nov davek na zaslužek telesnih delavcev? Kako težko breme pomeni nov davek za delavce, dokazuje proračun ministra za finance, ki domneva, da mu bo ta davek donesel v celoti 60 milijonov dinarjev, od katerih bo samo Slovenija plačala 12 milijonov, to je eno petino. Da se temu nesocialnemu davku upirajo ne samo delavci, ampak tudi gospodarji, je čisto razumljivo.

Vrednost denarja. Za 100 Din se dobi 8.30 avstrijskih frankov, 31 francoskih frankov, 39 italijanskih lir, 115.000 avstrijskih kron (11.5 avstrijskih šillingov, 1 avstr. šiling je 10.000 avstrijskih kron), 54 čeških kron. Za 1 dolar se plača 62 dinarjev.

NENAVADNO MRZLO VREME.

Chicago. — Vroč dnevi v aprilu se zdaj mašujejo. Ze, par tednov je po vsem centralnem delu Združenih držav nenavadno hladno vreme. Zadnja nedelja je bila v Chicagu najmržljajši 17. maj v mnogih letih. Temperatura je padla na 41, kar je 18 stopinj pod normalo 17. maja; normalna temperatura za ta čas je 59. V ponedeljek zjutraj je pa slana gobelila vse nižine v čikaški okolici in naredila je precej škode. Debela slana je zadnje dni naredila veliko škodo po Wisconsinu, Severni in Južni Dakoti in Minnesoti.

Vremenski prerok pravi, da se vreme vsak čas popravi in temperatura se morda že danes dvigne na normalno stopinjo.

IZVOZ OLJA IZ RUSIJE NARAŠČA.

Washington, D. C. — Izvoz olja iz sovjetske Rusije se je skoraj podvojil od zadnjega leta. tako poroča ruski informacijski biroji. Stroji, ki so jih montirali zadnje dni, so stali okrog enega milijona dolarjev. Zda pa pokladajo nov dajvod od Kaspiskega do Črnega morja, da bodeta zvezana Batum in Baku.

Agitiranje za "Prosveto"

SEZNAM PRIREDB SLOVENSKEH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Društvo št. 1, SSPZ. — Pliknik v nedeljo 21. junija, na Steinarjevem vrtu v Willow Springs, Ill.

Društvo Zvon, št. 70, JNKJ. — Pliknik v nedeljo 28. junija, v Summit, Ill.

Zveza slovenskih organizacij. — Pliknik v soboto 4. julija, na Steinarjevem vrtu v Willow Springs, Ill.

Društvo Nada št. 102, SNPJ. — Plesna veselica v soboto 2. oktobra, v dvorani SNPJ.

PRODA SE

dobro doča grocerija s poslopjem vred, petosobna hiša, klet in garaža za dva avtomobila. Oglasite se pri lastniku na: 5408 W. 24th Street, Cicero, Ill. — (Adv.)

FARMA NA PRODAJ.

Proda se 40 akrov farma, 20 akrov je oranega, 3¼ akra je zasejano z ječmenom. Na ti farmi raste vse. Stirisobna hiša 28x24, štala za živino in za seno, ter kokošnjak. Dobra voda. Se nahaja poleg dobre ceste. Posloplja so nova. Pet milj od mesta. Za pojasnila se obrnite na naslov: Rudolph D. Gruden, P. O. Box 385, Chisholm, Minn. — (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (April 30-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Prvi papir in dokaz o zakonitost bivanju v Z. d.

Važna odločba federalnega sodišča v Detroitu.

Za inozemce, stanujoče v Detroitu (ozioroma v delokrogu okrajnega federalnega sodišča za vzhodni michiganski okraj), ki hočejo dobiti "prvi papir", ne bo več treba spričevala o prihodu, da se dokaže zakonitost njihovega bivanja v Združenih državah. Tako je namreč razsodil federalni sodnik Tuttle v Detroitu.

Od meseca avgusta lanskega leta naprej se namreč onim inozemcem, ki so prišli v Združene države po 3. juniju 1921 in želijo podati izjavo, da hočejo postati ameriški državljani, izda "prvi papir" le tedaj, ko se zanje dobi spričevalo o prihodu (certificate of arrival). Ker pa to spričevalo morejo dobiti le oni, ki so bili zakonito pripuščeni v Združene države, je za one, ki se nahajajo nepostavni potom v tej deželi, postalo zato nemogoče dobiti prvi državljanski papir. Kadar se kdo prijavi za prvi papir, ga torej ne dobi več takoj, marveč mora čakati, dokler mu oblasti

priskrbijo spričevalo o prihodu. Tedaj ga obvestijo, naj pride v sodno pisarno in poda predpisano izjavo. Mine torej precej časa med prvo prijavo in dobivanjem prvega papirja. Za one, ki so prišli pred dnevom 3. julija 1921, je ostalo pri starem in dobivajo prvi papir takoj.

To novo postopanje glede prvega državljanskega papirja se naslanja na odredbo tajnika za delo in se kleriki naturalizacijskih sodišč po vsej deželi ravna po njem — razun v onih malo okrajih, kjer so sodišča izrekla, da ta odredba ni vpravičena po zakonu.

Najnovejša sodnijska odločba proti pravovelnosti te odredbe, je gori omenjena razsodba federalnega sodnika J. Tuttleja v Detroitu. Neki Italijan, z imenom Pietro Mollica, se je obrnil na federalno sodišče in zaprosil za writ of mandamus (ukaz višjega sodišča na nižje sodišče ali javne uradnike, naj storijo gotov čin), a katerim naj se naloži kleriku naturalizacijskega sodišča, da takoj in brez potrebe spričevala o prihodu sprejme njegovo "izjavo o namenu" in izda prvi papir. V peticiji je dotičnik navedel, da zakon od njega ne zahteva, da mora predložiti

ti spričevala o prihodu, predno se mu izda prvi papir. Izjavil je tudi, da bi moral čakati nekoliko mesecev, predno mu priskrbijo spričevalo o prihodu, in da tak odlog bi mu prinesel škodo. Kajti v njegovi službi zahtevajo, da ima prvi papir, in zato mu utegne tak odlog spraviti v nevarnost njegov položaj. Zato je mollica zaprosil sodišče, naj ukaže kleriku naturalizacijskega sodišča, da sprejme takoj njegovo izjavo o namenu glede državljanstva, kakor to zakon veleva.

Sodnik Tuttle je v obrazloženju svoje sodbje navedel določbe naturalizacijskega zakona in je pri tem postavil vprašanje: Ali je imel department pravico izdati tako odredbo? Po zakonu — je izrekel sodnik — ima eksekutiva pravico, ako jo je kongres upravičil, da izda izvršilne odredbe, ki so potrebne za praktično izvajanje kakih postav, ali take odredbe so le administrativne in se tičejo le uveljavljanja zakona. Nikakor pa nima eksekutivna oblast pravice — bodisi z dovoljenjem kongresa ali brez istega — izdajati odredbe, ki imajo značaj dodatka, omejitve ali spremembe kakih postav, kajti to bi pomenjalo dovoljevanje eksekutivni oblasti, da si prisvo-

ji pravice zakonodajne oblasti. Vsa ta je sodnik prišel do zaključka, da sporna odredba delavskega departmenta ni vpravičena — sploh ne da ni to nikaka odredba — marveč da je to pokus zakonodaje in kot tak presega oblast departmenta in je zato neveljavna.

Sodnik je ugodil prošnji za mandamus. Na podlagi tega se odredba tajnika za delo ne sme izvrševati v delokrogu njegovega sodišča. Vsa ta kleriki naturalizacijskih sodišč v tem okraju bodo sprejemali izjave namere (prve papirje), ne da bi zahtevali, da se mora prosilec izkazati za spričevalom o prihodu. — F. L. L. S.

Fata morgana

Fata morgana se pojavlja po večini le v vročih krajih, ali pogrešeno je mnenje, da jo je opažati le v puščavi. Nasprotno, že večkrat so listi pisali, da so jo nekateri opazovalci videli tudi v naših legah. Ključ do razlage tega nad vse zanimivega naravnega pojava nam da optični fenomen refrakcije, ki nastopi, kadar potopimo kak predmet v vodo. Ako dospo svetlobni žarek v poševni smeri do površine vode, izpremeni svojo smer in sicer tako, da se približa navpičnici. Ta pojav nastopi tedaj vedno, kadar preide svetlobni žarek iz manj gostega sredstva (zrak) v gostejše sredstvo (voda) v poševni smeri. Isto se dogaja, kadar prodre svetlobni žarek, prihajajoč n. pr. s kake zvezde, skozi različne plasti naše atmosfere, ki se, kakor znano, zgoščuje, čim bolj se bližamo zemeljskemu površju, in obratno. Žarek se ukrivi in njegova smer postaja vedno bolj in bolj navpična. Opazovalec, ki zre z zemeljske površine proti nebu, misli seveda, da se zvezda nahaja v podaljškju žarka, ki je došel v njegovo oko (t. j. odklonjenega žarka) in valed tega vidi zvezdo višje na horizontu kakor je v resnici. Če opazujemo sonce v trenutku, ko zahaja, se moramo torej zavedati, da se sonce nič več ne nahaja na tistem mestu, kakor ga vidi naše oko, marveč je sonce že par minut poprej zašlo in mi ga vidimo le zato, ker se njegovi žarki, ki morajo predrti različne goste plasti zemeljskega ozračja, ukrivijo.

Ta uvid je bil potreben, da bomo mogli razumeti fata morgano. Nad široko planjavo (puščinjo ali morjem), na katero pripeka sonce, se zrak tako segreje, da postane znatno redkejši kakor v višjih plasteh atmosfere. Pred seboj imamo torej slučaj, da se zračne plasti tembolj zgoščajo, čim bolj se dvigamo v višave, in ne, kakor običajno, obratno. Tako se zgodi, da se nekateri svetlobni žarki, ki prihajajo od točke A nad horizontom, upognejo proti zenitu in ne proti zemlji. Opazovalec, ki stoji v točki O, bo videl točko A v smeri črtane linije O A, torej ne nad horizontom, ampak na zemlji. Če predstavljamo točko A kos neba, bo opazovalec s čudom zazrli na zemlji nebo, nad njim pa drevje in obronke horizonta, ki se navidez dvigajo iznad modrikaste vodne gladine.

Na ta način so se tudi pojavila iluzorna jezera, ki so Napoleonove vojske v Egiptu zopet ohrabirala, ko so trpeli na neznosni žeji.

Vse take in podobne pojave, ki nastanejo na zgoraj popisani način, združujemo pod imenom fata morgana.

RAZNO

Kaj snujejo monarhisti? — Londonsko založništvo Evelyn Nash in Grayson je pravkar dalo na svetlo senzacionalno knjigo "Povratek kraljev". O tem delu piše danes tiak križem sveta. Pisec knjige, ki je označil svoje ime s psevdonimom "X 7", je baje nemški aristokrat ter je bil med vojno v službi tajne nemške policije. Ta X 7 trdi, da stremljaki Hohenzollerncev in Habsburgovcev dosledno za vzpostavitev monarhije na srednjeevropskem ozemlju.

Dobro izdelan načrt akcije daje sedaj komunistom potuho, da se razpasejo njihove ideje. Ko bo boljševidski pokret v vseh deželah dovolj močan, tedaj se bodo pojavili glasniki svete aljanse zoper boljševidem. To bodo zastopniki vladarskih hiš, katere je razrušila svetovna vojna. Pisec naše knjige se je o tej stvari ponovno razgovarjal z Wittelbachovci in Hohenzollernci, a cesarico Zito, s kronprincem Viljemom in Ruprechtom, s kronsko princeso Cecilijo, z Ludendorffom in Seiplom. Zarotniki imajo namen, posaditi najstarejšega sina pruskega kronprince na pruski prestol, a čemer baje soglašajo tudi Francozi. Potem se bodo vzpostavile nemške kraljevine. Oton Habsburški postane madžarski kralj, princ Sikst Parmski pa aspirira na prestol v poljski državi. Francozi bodo to idejo baje podpirali.

Glava te akcije je nemška kronski priča Cecilija, večša spletarka v monarhističnih zadevah. Ona hoče imeti kralje v Budimpešti, v Monakovem in v Hannoveru. Cecilija je nasprotnica ekscelzija Viljema. Zato je podpirala idejo povratka prestolonaslednika v Nemčijo, samo da ga odtegne pogubnemu vplivu očeta v Doornu. Ludendorff je še vedno cesarjev zaveznik. Viljem se baje ne želi vrniti na prestol, toda njegova žena bi si vendarle rada posadila nemško krono na glavo. Princezinja Hermija je po sodbi X 7 glavna posredovalka med pregnanim cesarjem in med nemškimi monarhisti. Od nje je princ Ruprecht baje doznal, da Poincare ne nasprotuje obnovitvi nemškega cesarstva in da bo to misel po možnosti celo podpiral.

Izjave nemškega aristokrata, katerega ime se drži v najstrožji tajnosti, so napravile na javnost evropskih velesil velikanski vtis. Nemški tiak zavrača njegove trditve, češ da so izmišljene in brez podlage, toda to ne more zmanjšati senzacije, katero je vzbudila knjiga že ko prvi dan, do je prišla v prodajo.

Papirnat dvoboj. — Francoški pisatelj Aurelien Scholl se je pred kratkim nagorl v pariškem "Figaru" nekemu politiku. Bil je uverjen, da bo s svojim obnašanjem izval nasprotnikov poziv na dvoboj. Toda priči ni hotelo biti od nikoder.

Naveličal se je čakanja in je napisal drugi članek, v katerem je označil politika za figovca. Toda priči za dvobojevanje zopet ni hotelo biti. Mesto priči je prejel pismo naslednje vsebine:

"Gospod! Z banditom vaše vr-

ste se ne bom dvojeboval. Sma-trajte zato, da sem Vam odsekal uho." Pismo je nosilo podpis iz-zvanega politika.

School se je naamejal od srca in je nasprotniku poslal list s to-le vsebino:

"Velečenjeni gospod nasprot-niki! Zahvaljujem se Vam, da ste mi odsekali uho brez bolečine. Vračam Vam ljubezen za ljube-zen in pošiljam v Vašo glavo šest krogel. S tem Vas smatram za mrtvega. Priporočam se Va-šemu cenjenemu mrtvemu tru-plu in beležim z odličnim spošto-vanjem!" Sledi podpis.

Treba že reči, da je ta dvoboj duhovito izvojevan, kakor je kaj takega mogoče samo med Fran-cozi.

Časopis za berače. V Parizu je prišel izhajati časopis za bera-če. Vsebinsko obstoji večinoma iz seznamov prilik za beračenje. Vse važnejše poroke, krsti, za-roke, semnji, zabave itd. so v li-stu skrbno napovedane. List nu-di tudi praktična navodila, mig-ljaje in svarila. Stalnim naroč-nikom nudi uprva direktna na-znanila o dobrotinah, dobrod-elnih društvih in zavodih in sploh vse, kar spada v beraško stroko.

IZ PRIMORJA

Italijanska nesramnost. V Go-rico in Trst so povabili ljubljans-kega univerzitetnega profesor-ja Vebra, da obdrži nekaj čisto filozofičnih predavanj. Italijan-ska vlada je dala za ta predava-nja potrebna dovoljenja. To ni bilo po volji tržaškimi fašistom in na ljubo tem je italijanska vlada zagrešila nečuten kulturni škandal. Prof. Vebra so aretirali in ga vrgli v ječo kot kakega raz-bojnika. Na celem svetu se ni zgodilo to, da bi univerzitetnega profesorja radi znanstvenih pre-davanj preganjali. Prof. Vebra so Italijani po silnem mučenju poslali po "šub" v Ljubljano. Nad tem nekulturnim postopanjem italijanske oblasti se zgraža cel svet.

RAD BI IZVEDEL

za Marijo Morel, preje se je pi-sala Funa doma iz Gradišča pri Vipavi sedaj nahajajoča se ne-kje v W. Va. Iščem jo radi nje-ne matere v stari domovini. Ce-njene rojake v W. Va. prosim če kdo ve za njen naslov naj mi to naznani, ali če ona sama te vrstice čita naj se javi nemudo-ma na moj naslov: Joseph Fer-jančič, 1109 Norwood Rd. Cleve-land, Ohio. (Adv.)

NA PRODAJ

je dobrodoča grocerija na do-brem kraju. Najemnina je po ceni in prodaja v gotovini. Pro-da se po ceni, pridite takoj in vprašajte na: 1934 So. Racine ave., Chicago, Ill. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladke in vse druge potrebščine. Poskusi-te in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in naj-cenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v pro-dajalne železnine damo primeren po-pust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

ŽRTVE

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Dálje.)

Kakor Mica so na dan volitve obdelovale tudi druge žene svoje može, ki niso bili na župnikovi strani. Zakaj so se razvemale vse žene brez razločka za župnika, ni vedel povedati nihče prav, dasi so domnevali njegovi nasprotniki to in ono. Nekoliko je pripomoglo k temu vse-kakor to, da je župnik že nekaj nedelj pred volitvami po vsaki pridigi s prižnice molil očenaš in češenomarijo za srečen izid bližajočih se občinskih volitev. Kakšen izid je smatral župnik za srečen, ni povedal, a uganiti ni bilo težko.

Župnikove nasprotnike pa je to, da je celo v cerkvi agitoval za svojo stranko, podžigalo le še k večjemu odporu. Zato so se že dolgo vestno pripravljali na volilni boj.

Eden tistih, ki so hoteli za vsako ceno izgnati takozvano klerikalno stranko iz občinskega odbora, je bil Tomaž.

K odločilnim liberalcem se je prišteval zdaj tudi načelnik gasilcev, Baston. Poprej niti alu-ti ni, da se ločijo ljudje na svetu tudi v liberal-ce in klerikalce, a to, da je bil župnik s svojo "družbo treznih" skoro uničil gasilno društvo, ga je napotilo, da se je začel baviti tudi on s politiko. In ko je bil malce doznal, kaj je umeti pod liberalcem in kaj pod klerikalcem, se je z nemalim ponosom proglasil za liberalca. Zabav-ljal je na župnika, kjer je mogel. Zlasti če je bil v uniformi, se je širokoustil ter se tolkel po pr-sih, češ, da je on tudi še nekaj, a ne samo žup-nik.

Na liberalni strani je bil tudi učitelj. Z Ba-stonom sta bila prijatelja, odkar ju je bil žup-nik skoro razžalil s tem, da ju ni bil povabil na obed ob svoji instalaciji. In zdaj je bilo tem manj vzroka, da bi se bilo pojavilo med njima prejšnje nasprotstvo, ker se je bil učitelj med tem oženil. Bilo se mu je hkratu prikazalo de-tele, ki ga ni bilo samo omamilo, ampak je bilo tudi pripravljeno vzeti ga. On pa je radostnega srca pozabil priliko ter odpeljal na dom ne-vesto z njo 6000 kron dele . . .

No pa tudi Baston je bil na tem, da ukloni vrat v zakonaki jarem, akoravno je imel še ne-katere pomisleke in se ni mogel odločiti tako naglo, kakor se je bil učitelj.

Pri takih okolištinah se ni bilo čuditi, da se učitelj in Baston nista več gledala tako piasno kakor v onih časih, ko sta še tekmovala pri de-letih, in da sta spadala zdaj k eni in isti poli-tični stranki.

Toda učitelj si ni upal tako na dan kakor Baston. Spisal je pač semintja daljši in krajši dopis za kak liberalen časnik proti župniku in njegovim pristajšem, a da bi bil nastopil narav-nost odkrito zoper župnika, toliko ni bil pogu-men. Tudi na volitve ga ni bilo tistega dne. "Že opravite tudi brez mene!" je rekel Bastonu, ki ga je prišel nagovarjati, da bi prišel volit. "Jaz nisem prost, kakor ste vi drugi, in otroke imam pod seboj liberalnih in klerikalnih staršev. Ne smem torej, kakor bi hotel!" Ko pa je Baston le silil vanj, je obljubil, da pride, če bi imela biti zaviana zmaga od njegovega glasu.

Volilna soba je bila že pred napovedano uro natlačeno polna. Videlo se je precej v za-četku, da bo volilna borba hudá, strastna.

Ob 9. uri je prišel odposlanec okrajnega glavarstva. Precej narto se je ustanovila volilna komisija, pri kateri je pokazal klerikalni župan svojo moč, pa tudi pristanost s tem, da je pri-tegnil k njej same svoje pristaje. A nasprotni-ki so mu bili le hvaležni za to, ker jim je ostalo tako več moči za agitacijo . . .

Predsednik volilne komisije je prečital na-to ono zakonito določilo, katero prečitati veleva § 22. občinskega volilnega reda, ter je opozoril v zmislu tega paragrafa navzoče volilce, da naj volijo brez vsakega samopridnega namena in tako, kakor mislijo, da bo za občino najkorist-nejše.

Zahtevi zakona je bilo na ta način zado-ščeno, a za korist občine se ni briga! v tem tre-nutku nihče, in prav nihče si ni izpraševal vesti glede tega, kar je nameraval storiti . . . Odlo-čevalo je edino le strankarstvo, in nihče se ni

vprašal o tem, kakšen je mož, kateremu odda svoj glas. Eni stranki ko drugi je šlo edino za to, da prekosi in premaga drugo. V to je bilo vsako sredstvo dobro. Tudi v Poljane je bilo že prodrló prepričanje, da nima politika z moralo ničesar opraviti, da je v politiki dovoljeno vse, in da se sme uporabljati vsako še tako grdo orožje, če gre za to, da se ugonobi politični na-sprotnik. Zvižaja, laž in sleparije so se uporab-ljale na tej in na oni strani z največjo virtuoz-nostjo . . .

Toda kmalu se je pokazalo, da klerikalna stranka nadkriljuje liberalno, da je bolj pri-pravljena, bolje organizovana.

Tudi župnik je bil izumil nekaj, kar naj bi bilo njegovi stranki pripomoglo v skrajni sili do zmage.

Naročil je bil cerkovniku, da naj čaka od enajste ure naprej v zvoniku. — "Kadar dam znamenje z robcem", mu je rekel, "porini uro naprej!" Mož se je motil, ker je menil, da se občinske volitve končujejo ob določeni uri, ka-kor nekatere druge. A dasi je bila njegova od-redba brez hasni, je vendar pokazal s tem svojo dobro voljo in svojo bistroumnost . . .

Prekosil pa ga je Dolfe, županov sin, ko je hotel rešiti čast sebi in očetu, Poljanec samežle v ravnini, a občina je razprostrta, in spadi k njej tudi mnogo gorjancev. Na te je stavil Dol-fe svoje nade. Celih štirinajst dni pred volitvi-jo je lazil občinski sluga po hribih in jarkih okrog najbolj oddaljenih naselbinah ter oddajal vabila za volitev. Na vabila je bila zažugana obetna globa vsakemu, ki bi ga ne bilo k vol-itvi, a vse hujše se je slikal posledice take ma-lomarnosti občinski sluga ustno. Vsak volilec je dobil obenem listič, na katerem so bili zapisani možje, katere je bilo treba voliti.

In tako se je zgodilo, da so se videli na dan volitve v Poljanah ljudje, ki po celo leto niso prišli k maši, ljudje, ki so, stopivši v volilno so-bo upognili kolena, tolkli se na kolena in pre-križavali se, kakor bi bili v cerkvi, ljudje, ki ni-ti najmanjšega pojma imeli niso o tem, kaj se vrši. Bili so neumni in saj isti obraz vmršenih las, ki so plašno zrli okrog sebe, in katerim se je zadržalo od daleč poznala. In vendar, kaka dis-ciplina! . . . Stali so ti zagorci trdno, nepremič-no, kakor bi bili iz kamena, in vsak je držal v roki list s klerikalnimi kandidati. In prav vsak, ki je prišel na vrsto, je rekel s trdnim, odloč-nim glasom: "Le-te volim, ki so tukaj zapisa-ni."

Liberalci so strmeli onemogli in niso vedeli, ne kako ne kaj.

"Vraga, odkod so se pa ti vzeli?" so vzdih-o-vali, in bralo se jim je na obrazih, da amatrajo svojo stvar za izgubljeno, občim so se klerikal-ci poredno muzali. Le Tomaž ni tako hitro obupal. Povpraševal je tako dolgo, dokler ni doznal, kaj se je bilo zgodilo. Ko je svojim somišljenikom razodel, kakega sleparstva se je poslužila nasprotna stranka, so hoteli ti takoj zagnati hrup. A Tomaž jih potolaži rekoč:

"To bi bilo nes pametno! . . . Volitev ovir-emo radi tega tudi pozneje lahko, če bode ne-ugodna za nas . . . Poskusiti pa treba prej, če se ne da stvar zasukati tako, da bo nam na korist. Jaz bi rekel, da je najboljšje, da napišemo hitro na listke imena naših kandidatov, pa jih zame-njamo onim. Bojazljivi in brez prepričanja, ka-kor so, se ne bodo temu kar nič ustavljali! . . ."

Ta predlog je bil tako praktičen, da so se takoj vsi strinjali z njim, in ali so brez odloga na delo. Ker so bili na liberalni strani vsi bolj inteligentni ljudje, tako zlasti tudi trgovci, ki so bili urni v pisanju, je bilo kmalu napisanih vse polno listkov z imeni liberalnih kandidatov.

Treba jih je bilo le še zamenjati. To pa je šlo kaj lahko. Nevednim gorjanskim volilcem je bilo popolnoma vse eno, kaka imena so imeli napisana na papirju, in kakor so molili prej tja listke, ki jim jih je bil prinesel občinski sluga, tako so molili zdaj te, ki jim jih je bila vsilila li-beralna stranka.

Zdaj pa so delali klerikalci dolge obraze.

Dolfe, ki je bil tudi na voliču, je hotel ne-kaj protestovati, a Tomaž je stopil predenj ter mu rekel:

"Če nisi precej tiho, te ovadim! . . . Že več, kaj si zakrivil z onimi vabilii! . . ."

Dolfe se je ustrašil in odšel.

(Dálje prihajaj.)

TRINER'S BITTER WINE has caused the change

TRINERJEVO GRENKO VINO JE POVZROČILO SPREMEMBO.

DANES je soproj odšel z doma zelo slabe volje. Po prečuti noči, se je vsedel k zajutku brez teka do jedi; izmučen in utrujen. Domov gredeč je kupil Trinerjevo grenko vino — in

PRIHODNI dan je zapustil dom poln nove moči in življenja; njegova soproga in otrok se veselita te izpremembe, katero je povzročilo Trinerjevo grenko vino.

Trinerjevo grenko vino je zdravilo, katero rabite ako trpite na saprtju, slabi prebavi, pomanjkanju teka do jedi, glavobolu, nemirnemu spanju in pomanjkanju moči. — Vam izčisti želodec in drobovje, uradi prebavo, okrepi živce in pomaga ledvicam in jetrom, da bolje delujejo. Spremeni vas tako, da se počutite popolnoma pre-rojenega. Vsepolnost tega zdravila ni prav nobena skrivnost. Sestavljeno je iz cecarske sagra, lubja, kore-nin in drugih odvajalnih zelišč, ter nad tri leta starega kalifornijskega vina, kar napravi Trinerjevo grenko vino, zanesljivo in mirno delujoče odvajalno sredstvo. V teku 35 let si je to zdravilo priljubilo in udomačilo v tisoč in tisočih domovih širom Združenih držav in Canade. Ako vam vaš lekarnar ali trgovec z zdravili ne more z njim postreči, tedaj pišite na: JOSEPH TRINER COMPANY, 1533-45 So. ASHLAND AVE., CHICAGO, ILL.

DANES sedi mlada žena v kuhinji in izgleda kot kakšna razvalina. Trpeča od glavobola, kateri ji je izšrpal vso moč, se odloči nabaviti si Trinerjevo grenko vino — in

PRIHODNI dan je popolnoma izpremenjena. Vesela je in zadovoljna, ker vas nervoznost je izgnila. Trinerjevo grenko vino deluje čudovito.

Trinerjevo grenko vino je zdravilo, katero rabite ako trpite na saprtju, slabi prebavi, pomanjkanju teka do jedi, glavobolu, nemirnemu spanju in pomanjkanju moči. — Vam izčisti želodec in drobovje, uradi prebavo, okrepi živce in pomaga ledvicam in jetrom, da bolje delujejo. Spremeni vas tako, da se počutite popolnoma pre-rojenega. Vsepolnost tega zdravila ni prav nobena skrivnost. Sestavljeno je iz cecarske sagra, lubja, kore-nin in drugih odvajalnih zelišč, ter nad tri leta starega kalifornijskega vina, kar napravi Trinerjevo grenko vino, zanesljivo in mirno delujoče odvajalno sredstvo. V teku 35 let si je to zdravilo priljubilo in udomačilo v tisoč in tisočih domovih širom Združenih držav in Canade. Ako vam vaš lekarnar ali trgovec z zdravili ne more z njim postreči, tedaj pišite na: JOSEPH TRINER COMPANY, 1533-45 So. ASHLAND AVE., CHICAGO, ILL.